

500 let hebrejského knihtisku v Praze

Název emise:

500 let hebrejského knihtisku v Praze

Den vydání: 18. dubna 2012

Platnost: od 18. dubna 2012 ve styku tuzemském i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 25 Kč – č. 717 (ČP)

Autor: Renáta Fučíková

Liniová kresba a rytina FDC:

Jaroslav Tvrdon

Rozměr známkového obrazu: 33 x 33 mm

Druh tisku: plnobarevný ofset s liniovou kresbou; vytiskla PTC Praha

Tisková forma: 35

Papír: fl-an-OF; **Náklad:** 350.000

Data tisku: 16. 2. 2012

FDC: OTp v barvě černé; vytiskla PTC Praha

V nejstarších pražských hebrejských knihách najdeme také znak města Prahy, užitý jednak v souvislosti s místem vydání a jednak jako výraz místní souměřitelnosti a hrdosti.

Židovské tiskárny zpočátku produkovaly zejména náboženskou literaturu, modlitební knihy a bible, nábožensko-právní texty a komentáře k nim. Svět-

ská témata přibyla zejména poté, co se koncem 16. století v Praze začala vydávat i literatura v jazyce jidiš. V první polovině 17. století se Praha stala evropským centrem jidiš knihtisku. Spolu s emancipací a asimilací českých a moravských Židů v 19. století ale potřeba této literatury zanikla, židovská nakladatelství vydávala knihy většinou už jen německy nebo česky a v hebrejštině vycházely pouze modlitební texty a bible potřebné pro náboženskou praxi. To je velký rozdíl od situace například v Polsku, kde jidiš literatura vycházela až do druhé světové války a působila tu i jidiš divadla. Rozsáhlá emigrace pak jidiš literaturu přenesla do USA, kde zejména v New Yorku a na Floridě měla mnoho příznivců ještě v padesátých a šedesátých letech minulého století. Asi nejznámějšími autory byli bratři Singerové, z nichž mladší, Isaac Bashevis, za své jidiš povídky obdržel v roce 1978 Nobelovu cenu za literaturu.

Obraz FDC představuje hostinu v židovském domě s rodinou ve šťastném rozpoložení, v atmosféře souměřitelnosti a intimity.

F.D.C.

Střed obrazu tvoří litera *alef* (někdy psaná i jako *aleph*), která je prvním písmenem hebrejské abecedy a bývá vykládána i jako číslice jedna, jako počátek, a na známce symbolizuje počátek tisku. Aleph je ale i jméno – svého syna tak nedávno pojmenovala jeruzalémská rodačka, herečka Natalie Portman, Amidalova z Hvězdných válek či tragická hrdinka Formanova filmu Goyovy přízraky. Znak Alef má však i další významy, například v kabale symbolizuje první ze živlů – vzduch, okultisté jej vykládají jako kosmickou energii a mohli bychom uvést i další příklady. Česká pošta uvádí, že na známce je umístěn v renesanční kompozici, tedy stylu doby před 500 lety, a vhodně se doplňuje s jejím čtvercovým formátem. Obraz má tak vyvolávat dojem pohledu na starý tisk (je ovšem otázkou, do jaké míry se to podařilo).

Nejstarší známý hebrejský tisk je z roku 1475 a pochází z Říma. O pouhých 37 let později, v roce 1512, byla vytištěna první hebrejská kniha v Praze; šlo o *sidur*, modlitební knihu pro všední dny. Letos tedy od této události uplyne rovných půl tisíce let! V roce 1527 pak Geršon ben Šelomo ha-Kohen založil v Praze hebrejskou tiskárnu, první svého druhu severně od Alp. Tradice hebrejského tisku pak v Praze přetrvávala až do dnešních dnů, přičemž až do třicátých let minulého století byla Praha jediným městem v Čechách, kde byly činné hebrejské tiskárny. Ve druhé polovině 18. století vycházely hebrejské knihy soustavně i v Brně, a několik publikací vyšlo i v Prostějově (1602 – 5) a Mikulově (1765 – 7).

Přestože Židé ctí přikázání *Neučiniš sobě žádné-ho podobenství*, jsou jejich staré knihy ilustrovány, a to i tisky náboženské, tedy zejména Starý zákon.

Jde o dřevoryty, leckdy vycházející ze starších křesťanských obrazů. Šlo však výhradně o knihy určené k četbě v rodinách, protože v rámci synagogálního ritu nesměly být používány žádné texty s biblickými vyobrazeními.

